

CUMA GÜNÜNÜN ÖNEMİ*

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

Bize bahşettiği sonsuz nimetlerinden dolayı Allah'a hamd ü senâlar olsun...

Tabii, bu nimetlerin en büyüklerinden birisi de, bizim Allah'ın sevdiği, razı olduğu, kabul ettiği doğru ve düzgün, sağlam ve dürüst dinine bağlı olmamız, müslüman olmamız, mü'min olmamız... Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi bu güzel din-den, bu nurlu yoldan, bu imandan ayırmasın... Huzuruna mü'min olarak, mü'min-i kâmiller olarak, sâlih kullar olarak, tam müslümanlar olarak varmamızı nasîb eylesin...

Salât ve selâm, önderimiz ve rehberimiz, onun bize gönderdiği, alemlere rahmet olan peygamberi Muhammed-i Mustafa SAS üzerine olsun...

Peygamber Efendimiz, Seyyidü'l-evvelîn ve'l-â-hirîn'dir; gelmişlerin ve daha sonraki asırlarda geleceklerin en hayırlısıdır. Eşrefü'l-verâ'dır ve alemlerin Rabbi Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin habîbidir, Habîbullah'tır. Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi, onun nurlu yolundan ayırmasın... Ahirette ona komşu olmayı cümlemize nasîb eylesin...

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Değerli Akra dinleyenlerine konuşma yapmamı isteyen, bana bu şerefli fırsatı vermiş olan Akra, Ak-Radyo yöneticilerine içten teşekkürlerimi arz ederim. Her cuma günü bu mikrofonlardan sohbet etmeyi düşünüyorum. Allah nasib eylesin...

a. Cuma Gününün Şerefi

Cuma gününün önemini hatırlatmak istiyorum. Bizim çok kıymetli, alfabetik hadis kitabımız Râmûzü'l-Ehâdîs'imizi açalım, oradan cuma günüyle ilgili hadis-i şeriflere bir göz gezdirelim!

SAS Efendimiz, kendisinden bize rivayet edilen birçok hadis-i şerifte cuma gününün en hayırlı gün olduğunu bildiriyor. Bunlardan bir tanesini, mübarek kelimelerini de okuyarak sevgili dinleyenlere arz etmek istiyorum. Peygamber SAS Hazretleri buyurdu ki:¹

إِنَّ يَوْمَ الْجُمُعَةِ سَيِّدُ الْأَيَّامِ وَأَعْظَمُهَا عِنْدَ اللَّهِ
وَهُوَ أَعْظَمُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ يَوْمِ الْأَضْحَى وَيَوْمِ الْفِطْرِ
(حم.ه. عن أبي لبابة)

¹İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.344, no:1084; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.430, no:15587; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.V, s.33, no:4511; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.I, s.477, no:5516; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.90, no:2973; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.366; Beyhakî, *Fadâilü'l-Evkât*, c.I, s.461, no:250; Ebû Lübâbe ibn-i Abdü'l-Münzir RA'dan.

Buhârî, *Târih-i Kebîr*, c.IV, s.44, no:1911; Sa'd ibn-i Ubâde RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.1225, no:21061; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.2253, no:3251; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.IX, s.411, no:8698; *Tergîb ve Terhîb*, c.I, s.281, no:1038.

(İnne yevme'l-cumuati seyyidü'l-eyyâm, ve a'zamühâ inda'llâh, ve hüve a'zamü inda'llâhi min yevmi'l-adhâ, ve yevmi'l-fıtr.)

Mânâsı şöyle:

(İnne yevme'l-cumuati seyyidü'l-eyyâm) “Hiç şüphe yok cuma günü günlerin seyyididir, efendisidir, en asilidir, en soylusudur. (Ve a'zamühâ inda'llâh) Allah katında günlerin en büyüğü, en ulusudur. (Ve hüve a'zamü inda'llâhi min yevmi'l-adhâ ve yevmi'l- fıtr) O, Allah katında Kurban Bayramı'ndan ve Ramazan Bayramı'ndan daha büyük değere sahiptir.”

Tabii, bu değerli oluşun çok derin sebepleri var. İnsanlığın tarihiyle ilgili, hattâ insanlıktan önceki dünyanın, kâinâtın yaratılışıyla ilgili hatıraları ihtiva ediyor cuma günü... Adem AS Atamız'dan başlayan bir özel gün. Ehemmiyeti oralardan kaynaklanıyor.

Fakat düşünecek olursak, Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin bu güne neden önem verdiği'nin tahlilini yapacak olursak, İslâm'ın birlik ve beraberliğe çok önem vermesi dolayısıyla bugünün öne çıktığını da fikren buluyoruz.

Senelerce önce okumuş olduğum bir eserinde, müslüman olmuş bir Kanadalı diplomat ve yazar Thomas Irving, niçin müslüman olduğunu şöyle anlatıyordu:

“—Ben Güneydoğu Asya’da bulundum...” Güneydoğu Asya dinler bakımından, inançlar bakımından zengin bir bölge. Budizm var, Brahmanizm var... Hindistan’ın çeşitli mezhepleri ve o tarafa tesir etmiş olan inançları var... Ve oraları fethetmiş olan ve oralarda hüküm sürmüş olan müslümanlar var. Tabii, kendisi Kanadalı olduğu için hristiyanlığı tanımış. Diyor ki:

“—Ben oradaki diplomatik görevim esnasında, bütün dinleri inceleme fırsatı buldum. Bu incelemelerim sonunda, İslâm’ın insanlara emrettiği ibadetler bakımından son derece hikmetli, mâkul, akıllı emirler veren; mantıklı, mantığa dayalı ve insanlara faydalı hükümler ihtiva eden bir din olduğunu gördüm. Öteki dinlerden üstünlüğünü, ibadetlerinin hikmetlerle dolu olduğunu gördüğüm için müslüman oldum.” diyordu.

Bu yönden dinimizin emirlerine ve ibadetlerine baktığımız zaman, Thomas Irving’in çok haklı olduğunu biz de derhal anlarız.

Bakın dünyada, senede bir defa müslümanlar hac ve umre dolayısıyla dünyanın her yerinden toplanarak mukaddes belde Mekke-i Mükerreme’ye gidiyorlar ve orada toplanıyorlar. En sıhhatli, en zengin, en üstün zümreden olan insanlar, senede bir Mekke-i Mükerreme’de toplanıyor. Çünkü Allah CC, haccetmeyi müslümanların üzerine farz kılmış. Bu hikmetli ibadet dolayısıyla dünya üzerindeki bütün insanların kardeşliği ve işbirliğini sağlayan bir ortam, İslâm tarafından hazırlanmış oluyor.

Bunun gibi, bir beldenin insanları da, her gün kendileri şahsen Rableri ile kendi aralarında olan ibadetlerini yapacaklardır. İbadet ehli bir insan olması lâzımdır her mü'minin... Namazlarını kılması, zikrini yapması, Kur'an-ı Kerim'i okuması, hayır ve hasenâtını yapması, sadaka vermesi gerekir. Ama, her cuma günü müslümanlar bir araya gelmek zorunda... Cuma namazını kılmak müslümanların erkek olanları için bir vecibe; yâni bir farz, bir mecburiyet...

Böylece senede bir defa dünya üzerindeki müslümanların Mekke'de toplandığı gibi, bir belde içindeki müslümanlar da cuma namazı dolayısıyla camilerde toplanmış oluyorlar. Bu da Thomas Erving'in haklı tercihini gösteriyor. Yâni, İslâm insanları bir araya getiren, onları birlik ve beraberliğini sağlayan, onları birbirleriyle kaynaştıran hükümleri ihtiva eder. Böylece toplumun mutluluğunu hazırlayan, işbirliğini hazırlayan çok güzel hükümler ihtiva ediyor.

Abdullah ibn-i Abbas RA'ya sormuşlar... Biliyoruz, Abdullah ibn-i Abbas Peygamber Efendimiz'in yeğeni; sevdiği büyük amcalarından Hazret-i Abbas'ın oğlu. Genç ve çok zekî, alim bir müslüman... Peygamber Efendimiz'in hayatını ve hadis-i şeriflerini genç zekâsıyla yaşamak, görmek, duymak ve anlamak fırsatına ermiş olan, güzel yüzlü, alim bir sahabi... Ona soruyorlar:

“—Günlerin en hayırlısı hangisidir? Ayların en hayırlısı hangisidir? İbadetlerin en hayırlısı hangisidir?” diye.

O da tabii, hadis-i şerifleri bilen, Peygamber Efendimiz'in hayatını bilen, İslâm'ı iyi bilen bir alim olarak, günlerin en hayırlısının cuma günü olduğunu; ayların en hayırlısının Ramazan ayı olduğunu, ibadetlerin en hayırlısının da vaktinde kılınan beş vakit namaz olduğunu bildiriyor.

Demin okuduğumuz hadis-i şerifi anlatmaya devam edelim:

“—Allah indinde cuma günü, Ramazan Bayramı'ndan ve Kurban Bayramı'ndan dahi daha kıymetli, sevabı daha büyük, hürmeti daha ulu...”

Tabii, hemen hafızamızı ve hatıralarımızı göz önüne getirelim: Ramazan Bayramı'nda nasıl güzel bir telâş içine gireriz. En güzel elbiseler giyilir, çocuklar süslenir, evler hazırlanır, tatlılar pişer... Müslümanlar sabah namazından sonra bayram namazını kılarlar, birbirlerini ziyarete giderler. Büyükler ziyaret edilir, kabirler ziya-ret edilir. Müslümanlar birbirlerine hediyeler verirler.

Kurban Bayramı da tabii, Mekke'de hacıların hac vazifelerini yaptığı günler. Ama Mekke'nin dışında, bütün müslümanlar yine bayramın neşesini yaşarlar. Senede iki defa, Allah tarafından müslümanlara ikram edilmiş bir bayram...

Fakat Allah'a ne kadar hamd ü senâlar etsek azdır ki, Allah-u Teâlâ Hazretleri bize iki bayramdan ayrı, onlardan sevabı daha da büyük olan, her hafta bir cuma günü ihsan etmiştir, ikram etmiştir.

O halde bu cumanın da ne kadar büyük bir gün olduğunu, bayram olduğunu hatırlamanın şuurunda içinde olmasını, bütün müslümanlar için temenni ediyorum.

Cuma namazı, müslümanların erkekleri için bir mecburiyet... Cuma günü olup da cuma saati geldiği zaman, işlerini bırakacaklar; minarelerden “Hayye ale’s-salâh!” diye camilere nidâ edildiği zaman, sa’yederek, koşarak camilere gidecekler. Hatiplerimizin okumuş olduğu hutbeleri dinleyecekler, cuma namazını kılacaklar.

Tabii, İslâm’ın haftada bir, böyle müslümanlar için bayram olarak bildirdiği günü ortaya koyması ve o günde müslümanların toplanarak ibadet etmesi ve hocalarının, alimlerinin minberlerden söylediği sözleri, bilgileri dinlemesi, eğitim bakımından, sosyal hayatın düzene girmesi bakımından ve müslümanların bilinçlenmesi bakımından ne kadar önemli olduğunu derhal takdir edersiniz.

Dinleyicilerimizin arasında muhakkak ki erkekler var... Belki otomobilinin içinde, radyosunu açmış bizi dinleyen kardeşlerimiz var... Belki evinde iş yaparken, radyoyu açıp bu bilgileri dinleyen kardeşlerimiz var...

Cuma namazı erkeklere farz... Erkeklerin işlerini ona göre ayarlayarak, cuma namazı vakti geldiği zaman camiye gitmeleri ve bu vazifeleri yapmaları boyunlarının borcudur. Fakat cuma gününün fazileti sadece erkeklere mahsus değildir. Kadınlar ve erkekler için cuma günü ve gecesi en

kıymetli gündür ve en hayırlı gecedir. O günün ve gecenin güzel bir şekilde istifade edilen, faydalanılan bir şekilde geçirilmesi, o günün feyzinden, bereketinden istifade edilmesi gerekiyor.

Müslüman erkeklerin işlerini bırakarak cuma günü cuma namazına koşmaları lâzım! Tabii, cuma namazına ne kadar erken giderse, erken gidenin daha sonra giden müslümandan daha çok sevap alacağını, Peygamber SAS Efendimiz hadis-i şeriflerinde bildiriyor.

b. Cuma Günü Gusletmenin Sevabı

Bizim İstanbul'umuzun... Ak-Radyomuz İstanbul merkezli yayın yaptığı için söylüyorum; bizim İstanbul'umuzun medâr-ı iftiharî Ebû Eyyûb el-Ensârî Hazretleri var. Eyüp Sultan semtinde camisi, türbesi olan; Peygamber Efendimiz'i, Medine-i Münevvere'ye hicret ettiği zaman evinde aylarca misafir etmiş olan Ebû Eyyûb Hâlid ibn-i Zeyd el-Ensârî Hazretleri...

Bu şahsı hepimiz seviyoruz, tanıyoruz. Çünkü o mübarek nurlu zâtın bayrağı arkasında, inşâallah ahirette cennete onun önderliğinde gideceğiz. Çünkü Peygamber SAS Efendimiz, ashabı nerede vefat ederse, o belde ahalisinin onun izinden cennete gireceğini hadis-i şeriflerinde bildirmiş.

Ebû Eyyûb el-Ensârî Hazretleri, yâni şu türbesini bildiğimiz, ziyaret ettiğimiz, sevdiğimiz büyüğümüz buyuruyor ki:²

² Muhtelif lafızlarla: Buhârî, *Sahîh*, c.I, s.308, no:868; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.435, no:1541; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VII, s.14, no:2776; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.64, no:477 ve s.91, no:659; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VI, s.271, no:6189; Bezzâr,

سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ مَنْ

Müsned, c.VI, s.472, no:2504; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.464, no:4222 ve c.III, s.232, no:5684, 5749; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.463; Selman-ı Fârisî RA'dan.

Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.148, no:343; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.81, no:11785; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.130, no:1762; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VII, s.16, no:2778; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.419, no:1046; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.96, no:2987; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.192, no:5474 ve s.243, no:5751; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.II, s.247; Tahâvî, *Şerhü'l-Maânî*, c.I, s.368, no:2004; Ebû Hüreyre ve Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.149, no:347; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.156, no:1810; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.231, no:5679; Tahâvî, *Şerhü'l-Maânî*, c.I, s.368, no:2006; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.349, no:1097; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.180, no:21609; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.131, no:1763 ve s.157, no:1812; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.428, no:1074; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.III, s.267, no:5589; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XVI, s.265; Dâra Kutnî, *İlel*, c.X, s.350; Ebû Zerr-i Gıfârî RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.198, no:21777; Ebü'd-Derdâ RA'dan. Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.420, no:23618; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.138, no:1775; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IV, s.161, no:4007; Ebû Eyyûb el-Ensârî RA'dan.

İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Yahyâ), c.I, s.101, no:227; İbn-i Hibban, *Sahîh*, c.V, s.17, no:2778; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.312, no:2364; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XI, s.426, no:6549; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.436, no:8457; İmam Şâfiî, *Müsned*, c.I, s.62, no:265; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.231, no:5680; Dâra Kutnî, *İlel*, c.X, s.349; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.II, s.250; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.LII, s.348, no:6258; Ebû Hüreyre RA'dan.

İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Yahyâ), c.I, s.102, no:231; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VII, s.245, no:7399; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.190, no:1666; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.750, no:21227, 21230; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XX, s.26, no:21397-21400.

اغتسلَ يومَ الجمعةِ ومَسَّ مِنْ طيبٍ إنْ كَانَ
عِنْدَهُ وَ لَبِسَ مِنْ أَحْسَنِ ثِيَابِهِ ثُمَّ خَرَجَ حَتَّى يَأْتِيَ
الْمَسْجِدَ فَيَرْكَعُ إِنْ بَدَأَ لَهُ وَلَمْ يُؤْذِ أَحَدًا ثُمَّ أَنْصَتَ
حَتَّى يُصَلِّيَ كَانَتْ كَفَّارَةً لِمَا بَيْنَهَا وَبَيْنَ الْجُمُعَةِ
الْأُخْرَى

(حم. طب. ابن خزيمة عن أبي أيوب الأنصاري)

(Semi'tü rasûla'llâhi salla'llâhu aleyhi ve sell-
em, yekûl) Rasûlüllah SAS'den işittim, söyle
söylüyordu:

(Meni'ğtesele yevme'l-cumuati, ve messe min
tıybin in kâne indehû, ve lebise min ahseni
siyâbihî, sümme harace hattâ ye'tiye'l- mes-
cid, feyerkea mâ bedâlehû ve lem yü'zi ehaden,
sümme ensate hattâ yusalliye; kânet keffâreten
limâ beynehâ ve beyne'l-cumuati'l uhrâ.)

Mânâsı şu:

(Meni'ğtesele yevme'l-cumuati) “Kim cuma günü
yıkırırsa...” Demek ki, müslümanlar cuma günü
camide dînî bir toplantı yapacakları için, Pey-
gamber Efendimiz o müslümanın tepeden tır-
nağa güzelce yıkanmasını tavsiye buyuruyor.
İğtisâl; yukarıdan aşağıya, bir iğne ucu kadar su
değmemiş kısım kalmadan, güzelce yıkanmak.
Türkçe'de buna gusül abdesti almak diyoruz.

“—Kim cuma günü gusül abdesti alırsa, yâni hamamda yukarıdan aşağıya tertemiz yıkanırsa...”

Tabii kiri kalmayacak, teri kalmayacak, pis koku kalmayacak, pırıl pırıl olacak maddeten... Mânevî bakımdan ruhu temizlenecek, bir ibadet yapmış olduğu için rûhî bakımdan da pırıl pırıl, tertemiz, nurlu bir kimse olacak...

(*Ve messe min tıybin in kâne indehû*) “Eğer evinde varsa, bir de güzel koku sürünürse...” Peygamber SAS Efendimiz’in bu dünya eşyası içinde sevdiğini bildirdiği şeylerden birisi de güzel kokuydu. Peygamber Efendimiz çok güzel kokular sürerek gezerdi ve gezdiği sokaklarda kokusu kalırdı. SAS Efendimiz’in oradan geçtiği o kokudan anlaşılırdı. Uzaktan geldiği kokusundan anlaşılırdı.

Peygamber SAS Efendimiz kendisi kokuyu sevdiği gibi, bize de çeşitli vesilelerle, o güzel kokuları sürmemizi tavsiye eylemiştir. Cuma namazına giderken de, müslümanlar güzel kokuları sürünecekler. Eğer evlerinde güzel koku varsa, üzerlerine sürecekler.

Yâni, hem tertemiz olacaklar, hem de başka insanları da mest eden, hoşuna giden güzel kokuları sürmüş olacaklar. Bu da İslâm’ın temizlikle beraber estetiğe, güzelliğe, başkalarını hoşnut ve memnun edecek işlere ne kadar değer verdiği bir bakıma gösteriyor.

(*Ve lebise min ahseni siyâbihî*) “Cuma namazına giderken en güzel elbisesini de giyerse...” Çünkü cuma bayram günüdür. Nasıl Ramazan bayramında, Kurban bayramında terziye yeni

elbise yaptırıyorsak, nasıl çarşıdan yeni elbiseler alıyorsak, nasıl en güzel tarzda giyiniyorsak, cuma günü de öyle giyineceğiz.

Demek ki Peygamber SAS Efendimiz tavsiye ediyor, cuma günü yıkanacağız, en güzel kokuları süreceğiz, en güzel elbiselerimizi giyeceğiz, tertemiz camiye gideceğiz. Bizim yanımızda oturan bir kimse memnun olacak.

Bizden çirkin koku çıkmıyor, giyimimiz tertemiz, üzerimizde güzel kokular var, saçlarımız tertemiz, tırnaklarımız kesilmiş, her bakımdan güzel bir durum üzereyiz. Tabii, kendimiz için rûhî bakımdan bir rahatlık ve çevremizdeki insanlar için de, bu güzel durum memnuniyet verici bir hal...

(Sümme harace hattâ ye'tiye'l-mescid) “Sonra camiye gitmek üzere evinden çıkarsa...” diyor Peygamber Efendimiz. Güzel kokuları süründü, yıkanmış olarak tertemiz giyindi, sonra camiye giderse...

Başka hadis-i şeriflerden biliyoruz, camiye yaya gitmeyi tavsiye etmiş Peygamber Efendimiz. Uzaktan bineğe binmesi, deveye binmesi, ata binmesi ve camiye öyle gelmesi mümkün olan kimseye dahi, mümkünse yürümesini tavsiye etmiş. Bunun bir sebebi vardır. Çünkü cumaya giden bir erkeğin attığı her adımın, kendisine faydası vardır. Her adımda günahı bağışlanır, sevabı artar, derecesi yükselir. Her attığı adımdan dolayı bir sevap kazanır. Onun için yürüyerek gitmesi efdal.

Fakat bugün, ben şimdi İstanbul'umuzun on milyona yaklaşan nüfusunu düşünüyorum, mahallelerini düşünüyorum, kalabalığını, izdihamını ve insanların zamanlarının değerini düşünüyorum; tabii, özel şartlar özel hareket etmeye müsaade eder. İnsan yapabilirse yürüyerek, ağır ağır, dualar ederek, zikir yaparak camiye gitmeli!.. Ama bu imkânı yoksa, tabii bir taksi çevirip, o taksiyle de hızlı bir şekilde gitmek istediği camiye gidebilir.

“Böyle güzel bir hazırlıkla, böyle bir ibadet şuur ve duygusuyla, tatlı hisler içinde, derûnî hazlar içinde bir müslüman cuma namazına giderse; (*feyerkea mâ bedâlehû*) kılabilirdiği kadar namaz kılsa; (*ve lem yû'zi ehaden, sümme ensate hattâ yusalliye*) kimseyi incitmezse ve sonra namaz kılincaya kadar sessiz durursa; (*kânet keffâreten beynehâ ve beyne cumuati'l-uhrâ*) bu öteki cuma ile aradaki günahlarının affolmasına; istemeyerek, hata ederek veya kendisini tutamayarak yaptığı kusurların, dinî bakımdan günah dediğimiz hataların affına sebep olur.”Peygamber SAS bizi müjdelemiştir:³

الصَّلَوَاتُ الْخَمْسُ وَالْجُمُعَةُ إِلَى الْجُمُعَةِ وَرَمَضَانُ
إِلَى رَمَضَانَ مَكْفِرَاتٌ مَا بَيْنَهُنَّ إِذَا اجْتَنَبَ

³ Müslim, *Sahîh*, c.II, s.23, no:344; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.400, no:9186; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.308, no:3619; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.187, no:20548; Ebû Avâne, *Müsned*, c.II, s.168, no:2695; Buhârî, *Târih-i Kebîr*, c.VI, s.140, no:1956; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXI, s.273, no:4202; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.284, no:18894; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XIV, s.79, no:13827; Münzirî, *Tergîb ve Terhîb*, c.I, s.277, no:1026.

الْكَبَائِرَ

(م. حم. هب. ق. عن أبي هريرة)

(*Es-salevâtü'l-hams*) [Beş vakit namaz, (*ve'l-cumuatü ile'l-cumuati*) cuma namazı bir önceki cumaya kadar, (*ve ramedànü ilâ ramedàn*) Ramazan bir önceki Ramazan'a kadar, (*mükefirâtün mâ beynehünne*) aralarındaki günahlara kefarettir; (*ize'ctenibe'l-kebâir*) büyük günahlardan sakınıldığı müddetçe...]

Günde kıldığımız beş vakit namaz, bir önceki namaz ile aradaki hataların, günahların silinmesine, bağışlanmasına sebeptir. Cuma namazları, bir önceki cuma ile aradaki hataların, günahların Allah tarafından affedilmesine, bağışlanmasına sebeptir. Ramazan da bir önceki Ramazan'la arada yapılmış olan hataların, günahların affedilmesine sebeptir.

Başka bir hadis-i şerifte de şöyle buyrulmuş:⁴

⁴ Buhârî, Sahîh, c.II, s.629, no:1683; Müslim, Sahîh, c.II, s.983, no:1349; Tirmizî, Sünen, c.III, s.272, no:933; Neseî, Sünen, c.V, s.112, no:2622; İbn-i Mâce, Sünen, c.II, s.964, no:2888; İmam Mâlik, Muvatta' (Rivâyet-i Yahyâ) c.I, s.346, no:767; Ahmed ibn-i Hanbel, Müsned, c.II, s.246, no:7348; İbn-i Huzeyme, Sahîh, c.IV, s.131, no:2513; İbn-i Hibbân, Sahîh, c.IX, s.9, no:3696; Taberânî, Mu'cemü'l-Evsat, c.I, s.278, no:905; Ebû Ya'lâ, Müsned, c.XII, s.11, no:6657; İbn-i Ebî Şeybe, Musannef, c.III, s.120, no:12639; Bezzâr, Müsned, c.II, s.477, no:8956; Beyhakî, Şuabü'l-İman, c.III, s.471, no:4091; Beyhakî, Sünenü'l-Kübrâ, c.IV, s.343, no:8506; Neseî, Sünenü'l-Kübrâ, c.II, s.320, no:3601; Tayâlisî, Müsned, c.I, s.318, no:2423; Hamîdî, Müsned, c.II, s.439, no:1002; İbn-i Asâkir, Mu'cem, c.I, s.309, no:630; Begavî, Şerhü's-Sünneh, c.III, s.317; İbn-i Adiy, Kâmil fi'd-Duafâ, c.VI, s.223; İbn-i Asâkir, Târih-i Dimaşk, c.XXIII, s.384; Ukaylî, Duafâ, c.IV, no:1645; Ebû Hüreyre RA'dan.

الْعُمْرَةُ إِلَى الْعُمْرَةِ كَفَّارَةٌ لِمَا بَيْنَهُمَا

وَالْحَجُّ الْمَبْرُورُ لَيْسَ لَهُ جَزَاءٌ إِلَّا الْجَنَّةُ

(م. حم. عن أبي هريرة)

(*El-umretü ile'l-umreti keffâratün limâ beynehümâ*) “Umre, bir önceki umre ile arasında yapılan hataların, günahların affına sebeptir. (*Ve'l-haccü'l-mebrûru leyse lehû cezâün ille'l-cenneh*) Mebrur bir haccın karşılığı da, cennetten başka bir şey değildir.”

Demek ki, ibadetler bizi hatalardan, günahlardan temizliyor. Bizi, Allah'ın sevdiği bir kul haline getiriyor. Üzerimizde birikmiş olan kusurların silinerek, mânevî lekelerin temizlenmesine sebep oluyor.

c. Hutbeyi Dikkatli Dinlemek

Onun için, aziz ve değerli ve sevgili dinleyicilerim, eğer dinleyicimiz erkek ise ve sorumluluk yaşına gelmişse, yâni bülüğa ermiş, dînî vazifeleri yapması kendisine bir mükellefiyet olmuş, âkil ve bâliğ bir müslüman ise, seve seve bu kıymetli ibadeti yapmağa gidecek.

Cumada, cuma namazının kılınmasından önce, yarım saat kadar devam eden bir hutbe var. Din görevlisi minber dediğimiz yere çıkıyor. Bütün

Kenzü'l-Ummâl, c.V, s.114, no:12294; Keşfü'l-Hafâ, c.I, s.351, no:1114; Câmiu'l-Ehâdîs, c.XIV, s.369, no:14515.

camide toplanmış olan o muazzam kalabalığa, bir konuşma irad ediyor. Herkesin bunu dinlemesi gerekiyor.

Tabii, düşünün; her cuma günü bir konferans demektir bu modern anlayışla... Her cuma günü bir konferans dinleyerek, dininin inceliklerini veyahut o anda, o günde, o ayda, o bölgede, o şehirde, o mahallede onların yapması gereken görevleri hatırlatan, dînî hayatlarını tanzim eden bir konuşma, konferans dinliyor. Düşünün böyle bir sosyal düzen, böyle bir sosyal bir tedbir, böyle bir eğitim çalışması, insanların, toplumun nasıl intizama girmesine sebep olur.

Hutbe okumak için minbere çıkmış olan din görevlisinin konuşmasını, müslümanların büyük bir dikkatle dinlemesi tavsiye edilmiştir. Peygamber SAS Hazretleri bir hadis-i şerifinde diyor ki:⁵

مَنْ قَالَ لِصَاحِبِهِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَالْإِمَامُ يَخْطُبُ
أَنْصِتْ فَقَدْ لَغَا وَمَنْ لَغَا فَلَيْسَ لَهُ مِنْ جُمُعَتِهِ شَيْءٌ
(د.ق. عن علي)

(*Men kàle li-sàhibihî yevme'l-cumuati ve'l-imâmü yahtübü: Ensıt!*) [Kim cuma günü imam

⁵ 1Ebû Dâvud, *Sünen*, c.III, s.245, no:887; Tirmizî, *Sünen*, c.II, s.346, no:470; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.220, no:5625; Hz. Ali RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VIII, s.379, no:23343; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.III, s.489, no:2631.

hutbe okurken, arkadaşına ‘Dinle!’ derse, (*fekad leğà*) o da boş konuşmuş olur.

(*Ve men leğà*) Kim de boş konuşursa, (*feleyse lehû min cumuatihî şey’ün*) cumasından hiçbir sevap alamamış olur.]

Müslüman cuma namazına camiye gidecek ama, lağv ile meşgul olmayacak. *Lağv etmek demek, lüzumsuz, faydasız bir şeylerle meşgul olmak.*

*Eskiden camilerde halı yoktu. Meselâ, Efendimiz’in cuma namazını emrettiği zamanda, belki caminin zemini, oturulan yer kumluktu veya küçük taşlar vardı.*⁶

مَنْ مَسَّ الْحَصَى فَقَدْ لَغَا

(م. د. ت. ه. حم. خز. حب. هب. ق. عن أبي هريرة)

(*Men messe’l-hasà, fekad lağà*) [Kim taşlara dokunursa, onlarla meşgul olursa, lağvetmiş olur.] “Bu taşları eliyle sürtmek, bunlarla meşgul olmak, ileriye geriye itmek; veya dizine yapışmıştır, eline yapışmıştır, onları silkelemek, onlarla meşgul olmak da lağvdir.” diye, buna benzer hareketlerin örneği olsun diye, Peygamber Efendimiz bildiriyor.

Böyle bir hareket dahi olursa, cumanın sevabı kaçacaktır.

⁶ Müslim, *Sahîh*, c.II, s.587, no:857; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.343, no:1050; Tirmizî, *Sünen*, c.II, s.371, no:498; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.346, no:1090; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.424, no:9480; İbn-i Huzeyme, *Müsned*, c.III, s.128, no:1756; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VII, s.18, no:2779; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.II, s.97, no:5065; *Şuabü’l-İman*, c.II, s.223, no:5640; Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.III, s.223, no:5640; Begavî, *Şerhü’s-Sünneh*, c.I, s.259; Ebû Hüreyre RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.VII, s.713, no:21059; *Câmiu’l-Ehâdîs*, c.XX, s.206, no:21905; *Tergîb ve Terhîb*, c.I, s.277, no:1025.

Peygamber Efendimiz bizden ne istiyor?.. Cuma namazına gitmemizi istiyor. En güzel şekilde giyinerek, kokular sürünerek, temizlenerek gitmemizi istiyor ve pür dikkat cuma hutbesini okuyan din görevlisinin sözlerini dinlememizi istiyor. Elimizi toprağa bile, çakıllara bile sürtmemizi istemiyor. Hatta yanımızdaki birisi, birisiyle konuşsa da, biz, “Konuşmayın, susun! Bakın işte cuma hutbesi okunuyor, konuşmak günahdır!” desek, biz bile bu lağv denilen işi yapmış oluyoruz, sevap kaçmış oluyor.

Bu hususta, başka bir rivayette:⁷

إِذَا قُلْتَ لِصَاحِبِكَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَالْإِمَامُ يَخْطُبُ
أَنْصِتْ فَقَدْ لَغَوْتَ

(هريرة أبي عن حم. ه. ن. د. م. خ)

(*İzâ kulte li-sâhibike yevme'l-cumuati ve'l-imâmü yahtübü: Ensıt!*) “Cuma günü, imam

⁷ Buhârî, *Sahîh*, c.I, s.316, no:892; Müslim, *sahîh*, c.II, s.583, no:851; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.359, no:1112; Neseî, *Sünen*, c.III, s.104, no:1402; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.352, no:1110; *Muvatta'* (Rivâyet-i Yahyâ), c.I, s.103, no:232; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.244, no:7328; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.437, no:1548; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.153, no:1805; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IX, s.75, no:9167; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.X, s.223, no:5846; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.III, s.222, no:5414; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.I, s.458, no:5295; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.100, no:2998; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.218, no:5615; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.534, no:1727; Tahâvî, *Şerhü'l-Maânî*, c.I, s.367, no:1997; Hamîdî, *Müsned*, c.II, s.428, no:966; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.IV, s.285, no:3310; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XIV, s.276; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V, s.310, no:1462; Dâra Kutnî, *İlel*, c.VII, s.266, no:1340; Ebû Hüreyre RA'dan.

Keşfü'l-Hafâ, c.I, s.97, no:253; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.III, s.430, no:2519; *Tergîb ve Terhîb*, c.I, s.291, no:1075.

hutbe okurken arkadaşına, ‘Dinle!’ dersen, *(fekad legavtü)* sen de boş konuşmuş olursun.” buyruluyor. Demek ki, kimse kimse ile meşgul olmayacak, başka bir iş yapmayacak, konsantre olarak pür dikkat konuşmacıyı dinleyecek.

Düşünün, böyle bir disiplin içinde din görevlisi Allah’ın emirlerini, Peygamber Efendimiz’in tavsiyelerini cemaate anlatıyor. Cemaat de, çıt çıkartmadan dinliyor.

Bu anlatım, bana bir sahneyi hatırlattı. Peygamber SAS Efendimiz’in zamanını hatırlattı. Peygamber SAS Efendimiz konuştuğu zaman, sahabe-i kirâm *(Rıdvânu’llâhi teâlâ aleyhim ecmaîn)* Peygamber Efendimiz’i nasıl dinlermiş?..

Peygamber Efendimiz’in asr-ı saadetinde müslüman olmuş, onu tanımış, onun çevresinde olan etrafındaki müslümanlara sahabe diyoruz. Sahabe-i kiram Peygamber SAS Efendimiz’i nasıl dinlermiş?.. Tasvir, anlatım, ta’rif şöyle:

“—Sanki başlarının üzerine ürkek bir kuş konmuş gibi... Sanki kıpırdandıkları zaman, bu kuş ürküp kaçacakmış gibi...

O kuş kaçmasın diye, hiç kıpırdamadan, nefesini bile dikkatle alıp vererek,

Peygamber Efendimiz’i öyle dinlerlerdi.”

Bakıyorum, bir sahabî, yâni Peygamber Efendimiz’in ashabından bir mübarek kişi, Peygamber Efendimiz’in hadis-i şeriflerini bize naklediyor. Başka bir kimse de bir başka hadis-i şerif naklediyor. Daha başka bir kimse de...

Bakıyoruz, kelimeleri dahi aynı. Rivâyetler sapasağlam birbirleriyle uygun, tetâbuk ediyor. Birbirlerinden farkı olmuyor.

Neden?.. Çünkü Peygamber SAS Efendimiz konuşurken tane tane konuşurdu. Ağzından sözler inci gibi dökülürdü, bütün sözleri anlaşılırdı. Son derece fesâhatli konuşurdu Peygamber Efendimiz. Fesahatli, yâni doğru konuşurdu, güzel konuşurdu. Telâffuzu da çok güzeldi. Peygamber SAS Efendimiz Arab'ın efsahı idi, yâni en fesâhatli konuşan, en güzel, en beliğ konuşan kişiydi. Sözleri anlaşılırdı.

Üstelik Peygamber Efendimiz, sözlerinin hatırdakalması için bazen, eğer önemli ise, üç defa aynı sözü tekrar ederdi.

Böylece dinleyen kimse de, başının üstünde sanki bir kuş konmuş, “Aman ürkmesin, kaçmasın!” diye, hiç kıpırdamadan durup dinliyor gibi, konsantre olmuş bir şekilde dinlediği için, bakıyoruz sahabe-i kiram Peygamber Efendimiz'in birçok hadis-i şerifini kelimesi kelimesine, —bizim tabirlerimizle— noktasıyla, virgülüyle bize nakletmiş. Neden?.. Konsantre olarak dinlediği için.

İşte aynı konsantrasyonu, yâni bütün dikkatini toplayarak dinlemeyi, Peygamber SAS Efendimiz bu cuma günü hutbesini dinlemede de bize tavsiye ediyor.

Tabii, günümüzdeki cuma namazlarında, şöyle göz ucuyla, yine tabii konsantrasyonumuzu bozmadan, etrafa bakacak olursanız, bazı üzücü veya komik durumlarla da karşılaşabiliyorsunuz. Meselâ, cuma namazında hatip minber-

deyken, hutbe okurken uyuyor dinleyen şahıs... Hatta horladığı için, uyansın diye yanındaki dirseğiyle onu dürtmek zorunda kalıyor. Bu nedendir?..

Peygamber Efendimiz bunu da bildiriyor:⁸

النَّوْمُ أَوْ النَّعَاسُ فِي الْجُمُعَةِ مِنَ الشَّيْطَانِ

فَإِذَا نَعَسَ أَحَدُكُمْ فَلْيَتَحَوَّلْ

(ش. عن الحسن مرسلًا)

(*En-nevmü evi'n-nüasü fi'l-cumuati mine's-şeytân*) “Cumada, cuma hutbesi sırasında uyumak veya uyuklamak şeytandandır. (*Feizâ nease ehadüküm felyetehavvel*) Sizden birisi uyuklarsa, oturuşunu, yerini değiştirsin!”

Demek ki, uyumamaya da dikkat edecek. Eğer çok rahat oturmaktan dolayı kendisine bir rehâvet geliyorsa, o halde daha dikkatli bir şekilde otursun. Yâni, diz çökerek, çok rahat olmayan bir şekilde otursun. Aman kendisine uyku gelmesin ve bu sevabı kaçırmayın! Çünkü lağvettiği zaman, yâni boş bir şeyle meşgul olduğu zaman, cumanın sevabın da kaçırmış oluyor.

d. Camiye Erken Gitmek

Cuma namazına erken gidecek. Hadis-i şeriflerde sıralama yapılmış. Melekler cuma

⁸ İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.II, s.119, no:5295; Hasan-ı Basrî Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.1270, no:21188; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XXII, s.313, no:24982; RE.238/8.

günü caminin kapısında, ellerinde defterlerle gelenleri beklerler. İlk gelenlere, yâni cuma namazının kılınmasından çok önceden camiye gelenlere, sanki bir deve kurban etmiş gibi sevap verileceğini Peygamber Efendimiz bildiriyor:⁹

مَنْ اغْتَسَلَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ غُسْلَ الْجَنَابَةِ ثُمَّ رَاحَ
فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ بَدَنَةً وَمَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الثَّانِيَةِ
فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ بَقْرَةً وَمَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الثَّلَاثَةِ
فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ كَبْشًا أَقْرَنَ وَمَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ
الرَّابِعَةِ فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ دَجَاجَةً وَمَنْ رَاحَ فِي
السَّاعَةِ الْخَامِسَةِ فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ بَيْضَةً فَإِذَا خَرَجَ
الْإِمَامُ حَضَرَتِ الْمَلَائِكَةُ يَسْتَمِعُونَ الذِّكْرَ

(بخ. م. د. ن. ت. ه. حم. عن أبي هريرة)

(*Meni'ğteseleyevme'l-cumuati gusle'l-cenâbeti sümme râha*) “Kim cuma günü cünüblükten gusleder gibi gusleder de, camiye en erken

⁹ Buhârî, *Sahîh*, c.I, s.301, no:841; Müslim, *Sahîh*, c.II, s.582, no:850; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.150, no:351; Tirmizî, *Sünen*, c.II, s.372, no:499; Neseî, *Sünen*, c.III, s.99, no:1388; İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Yahyâ), c.I, s.101, no:227; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.460, no:9928; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VII, s.13, no:2775; İmam Şâfiî, *Müsned*, c.I, s.62, no:265; Beyhakî, *Şuabü'l- İman*, c.III, s.98, no:2993; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.226, no:5655; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.526, no:1696; Tahavî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.VI, s.94, no:2178; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.1295, no:21228; *Câmiu'l-Ehâdis*, c.XX, s.22, no:21390; *Tergîb ve Terhîb*, c.I, s.287, no:1059.

gelirse, (fekkennemâ karrabe bedeneten) sanki bir deve kurban etmiş gibi sevap alır.”

Biliyorsunuz, deve yedi kurban yerine geçer. Yâni, eğer Kurban Bayramı'nda kendisine kurban kesmek gerekli olmuş olan, vâcib olan yedi tane insan tek bir deve alsalar, niyetleri aynı olmak üzere o deveyi kurban etseler, yedi kurban kesmek sevabını almış olurlar. İşte cuma günü de erken giden kimse, böylece yedi kurban kesmiş gibi, bir deve kurban etmiş gibi sevap alır.

(*Ve men râha fi's-sâati's-sâniyeti, fekeennemâ karrabe bakaraten*) “Cumaya ikinci olarak gelen, bir sığır kesmiş gibi sevap alır.”

(*Ve men râha fi's-sâati's-sâliseti, fekeennemâ karrabe kebşen akrane*) “Cumaya üçüncü olarak gelen de, bir boynuzlu koç kurban etmiş gibi sevap alır.”

(*Ve men râha fi's-sâati'r-râbiati, fekeennemâ karrabe decâceten*) “Cumaya dördüncü olarak gelen de, bir tavuk kesmiş de bunu fakirlere dağıtmış gibi sevap alır.”

(*Ve men râha fi's-sâati'l-hâmiseti, fekeennemâ karrabe beydaten*) “Cumaya beşinci olarak gelen de, fakirlere bir yumurta sadaka vermiş gibi sevap alır.” diyor Peygamber Efendimiz.

Sonra da buyuruyor ki, hadis-i şerifin son cümlesini okuyayım: (*Feizâ harace'l-imâmü hadarati'l-melâiketi yestemiüne'z-zikr*) “Artık

imam minbere çıktığı zaman, hutbe okumaya başladığı, başlayacağı zaman, melekler o zaman defteri kapatırlar ve o hatibi dinlemek üzere vaziyetlerini değiştirirler.” Demek ki, hatip hutbeye çıktıktan sonra artık sevabı kalmıyor.

Başka bir rivayet de Ebû Ümâme RA’dan:¹⁰

تَقْعُدُ الْمَلَائِكَةُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ عَلَى أَبْوَابِ الْمَسْجِدِ
مَعَهُمُ الصُّحُفُ يَكْتُبُونَ النَّاسَ فَإِذَا خَرَجَ الْإِمَامُ
طُوِيَتِ الصُّحُفُ قُلْتُ يَا أَبَا أُمَامَةَ لَيْسَ لِمَنْ جَاءَ
بَعْدَ خُرُوجِ الْإِمَامِ جُمُعَةٌ قَالَ بَلَى وَ لَكِنْ لَيْسَ
مِمَّنْ يُكْتَبُ فِي الصُّحُفِ

(حم. طب. عن أبي أمامة)

(Tak’udü’l-melâiketü yevme’l-cumuati alâ eb-vâbi’l-mescid) “Cuma günü melekler cami kapılarına otururlar, (meahümü’s- suhuf, yektübüne’n-nâs) yanlarındaki sayfalara camiye gelen kimseleri yazarlar. (Feizâ harace’l-imâmütüvîyetü’s-suhuf) İmam minbere çıktığı zaman, sayfalar dürülür, kapatılır.

Râvî [Mübârek ibn-i Fadale] diyor ki: (Kultü) Dedim ki:

(Yâ ebâ ümâmeh) “Ey Ebû Ümâme! (Leyse li-

¹⁰ Ahmed ibn-i Hanbel, Müsned, c.V, s.263, no:22322; Taberânî, Mu’cemü’l- Kebîr, c.VIII, s.283, no:8085; Ebû Ümâme RA’dan.

men câe ba'de hurûci'l-imâmi cumuatün?)
İmam minbere çıktıktan sonra camiye gelen bir kimse, cuma yetişmiş sayılmaz mı?"

(Belâ, ve lâkin leyse mimmen yektübü fi's-suhuf) "Evet, cumaya yetişmiştir ama, sayfalara yazılmaz, faziletini kaçırmış olur."

Yâni, daha önceden gelseydi, büyük sevaplar alacaktı. Sevabı kaçırmış oluyor. Burada da görüyoruz ki, müslümanın cuma gününde camiye erken gitmesi lâzım!

Tabii, erken camiye gidildiği zaman ne olabilir? Eğer bir vaiz, dinimizi anlatan bir güzel konuşma yapıyorsa o dinlenir. Eğer vaizden önce gidilmişse, Kur'an-ı Kerim okunur. Meselâ, cuma günü Yâsin-i Şerif okuruz, geçmişlerimizin ruhları için. Kehf Sûresi'ni okumak, on günlük günahın affına sebep olur. Kehf Sûresi'ni okuruz veya tesbih çekeriz, ya da salât ü selâm getiririz.

e. Cuma Gününde Salât ü Selâmı Çoğaltmak

Salât ü selâm getiririz deyince, bu noktada, bu hususta da size bir açıklama yapmak istiyorum sevgili dinleyiciler! Cuma günü salât ü selâm getirmeyi, Peygamber Efendimiz bizlere kendisi tavsiye buyuruyor:¹¹

إِنَّ مِنْ أَفْضَلِ أَيَّامِكُمْ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَأَكْثِرُوا عَلَيَّ مِنَ
الصَّلَاةِ فِيهِ فَإِنَّ صَلَاتَكُمْ مَعْرُوضَةٌ عَلَيَّ فَقَالُوا يَا
رَسُولَ اللَّهِ وَكَيْفَ تُعْرَضُ صَلَاتُنَا عَلَيْكَ وَقَدْ أَرَمْتَ
قَالَ إِنَّ اللَّهَ حَرَّمَ عَلَيَّ الْأَرْضَ أَجْسَادَ الْأَنْبِيَاءِ
(د. عن أوس بن أوس)

(Inne min efdali eyyâmiküm yevme'l-cumuati)
“Cuma günü günlerinizin en faziletlisidir.
(Feeksirû aleyye mine's-salâti fîhi) O gün bana salât ü selâmı çok getirin!” diye tavsiye buyuruyor.

¹¹ Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.342, no:1047; Neseî, *Sünen*, c.III, s.91, no:1374; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.345, no:1085; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.8, no:16207; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.445, no:1572; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.118, no:1733; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.III, s.190, no:910; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.413, no:1029; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.I, s.216, no:589; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.II, s.253, no:8697; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.17; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.109, no:3029; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.248, no:5789; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.519, no:1666; Şeybânî, *el-Ehad ve'l-Mesânî*, c.III, s.217, no:1577; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.IX, s.402; Evs ibn-i Evs RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.499, no:2202; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.188, no:501; *Câmiu'l-Ehadîs*, c.IX, s.289, no:8441.

Onun için, cuma gününün özelliklerinden birisi de, müslümanın Peygamber Efendimiz'e salât ü selâmı çok getirmesidir. Size de tavsiye ediyorum: Fırsatı değerlendirin, cuma gününde Peygamber SAS Efendimiz'e salât ü selâmı çok söyleyin! Sâir günlerde de söylemeniz sevaptır, ama cuma gününde özellikle büyük sevabı vardır. Peygamber SAS Efendimiz bunu tavsiye etmiş.

“—Peki, ben Peygamber Efendimiz'e: '*Es-salâtü ve's-selâmü aleyke yâ rasûla'llâh*' dediğim zaman, yahut da '*Allâhümme salli alâ seyyidinâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed*' dediğim zaman, ya da bir başka salât ü selâm ile salevat getirdiğim zaman ne olur?”

Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:

(Feinne salâteküm ma'rudatün aleyye) “Muhakkak ki sizin salât ü selâmınız bana arz edilir, bana tebliğ olunur, bana bildirilir.” Yâni, “Sizin salât ü selâm ettiğiniz melekler tarafından bana bildirilir.” buyuruyor.

(Fekâlû) Dediler ki: *(Yâ rasûla'llâh, ve keyfe tu'radu salâtünâ aleyke ve kad erimte?)* “Yâ Rasûlallah! Hayattayken sana bildirileceğini anlıyoruz. Sen vefat ettikten sonra, kabrinde toprak olduktan sonra nasıl arz edilecek?”

(Kâle) Peygamber Efendimiz o zaman buyurmuş ki: *(İnna'llâhe harrame ale'l-ardı ecsâde'l-enbiyâi)* “Allah-u Teâlâ Hazretleri yeryüzüne, peygamberlerin vücutlarını toprak etmeyi haram kıldı.”

Yâni, bir peygamberin mübarek vücudu toprak olmaz, öyle kalır aynen. Bunu bazen sizler de veya içinizdeki büyükler de anlatmışlardır, görmüşsünüzdür, duymuşsunuzdur. Evliyâullahın kabirleri herhangi bir vesileyle açılmışsa, görülüyor ki aynen vefat ettiği gibi bozulmadan duruyor. Tabii, evliyânın en büyüğü olan peygamberler de kabirlerinde öylece dururlar.

Sonra, Peygamber SAS Efendimiz, manevî hayat ile ber hayattır, hayattadır. Salât ü selâm getirilince, o da salât ü selâmı alıyor. Kendisine salevat getirene, o tebliğ edilen salât ü selâmın karşılığını veriyor.

f. Hans'ın Rasûlüllah'a Selâmı

Burada bir hatıramı size anlatmadan geçemeyeceğim. Çünkü beni çok duygulandırıyor bu hatıra. Gerçek bir olay... Sizi de sanıyorum memnun edecek, duyduğunuz zaman siz de uygulanacaksınız. Bana Almanya'da çalışan bir işçi kardeşim anlatmıştı, kendisinin başından geçen bir olayı, salât ü selâm ile ilgili bir olayı:

Bu işçi kardeşimiz Almanya'da bir fabrikada çalışıyor ve çok çalışkan bir kimse... Mesleğinde ilerlemiş, fabrikanın müdürü kendisini seviyor. Para da kazanmış. Para kazanınca bu işçi kardeşimiz, “Benim hacca gitmem lâzım!” diye düşünüyor. Hac zamanını tesbit ediyor.

“—Şu aylarda hacca gideceğim!” diye, patronu olan Hans'a çıkıyor:

“—Ben şu aylarda, bir ay izin almak istiyorum!” diyor. “—Olmaz!” diyor Hans. “O günlerde çok sıkışık durumdayız.

Fabrikamızda mutlaka senin bulunman lâzım! Sen çok önemli bir elemansın. Sana o aylarda müsaade edemem, başka zaman müsaade edeyim, kışın git.”

Diyor ki:

“—Hayır! Kışın gidemem izne, bu ayda gitmek zorundayım.”

“—O zaman, sana müsaade etmem!” diyor.

“—Müsaade etmezsen, ayrılıp gitmek zorundayım.”

“—Ayrılırsan işinden olursun, tazminatından olursun, mahrum kalırsın...”

“—Mahrum kalsam da gitmek zorundayım.”

“—Peki, bu kadar ısrar etmenin sebebi ne?..” diyor.

Söylemek istemiyor tabii... Karşısındaki Hans olduğu için, Alman olduğu için, gayrimüslim olduğu için söylemek istemiyor bu arkadaşım, kardeşim. Fakat ötekisi ısrar edince diyor ki:

“—Benim dinî görevim var, ben müslümanım. Müslüman olduğum için bu aylarda —belli bir zamandadır hac— hacca gitmem lâzım! Onun için izin almak zorundayım.”

“—Olur. Mâdem öyle, o halde dinî bir görev olduğundan sana izin vereyim. Artık fabrikanın işlerini de ayarlarız, başka birisini çalıştırırız. Sen git!” diyor.

Bizim işçi kardeşimiz hazırlıkları yapmış, kendisinin bana anlattığına göre... Ve vedalaşmak üzere müdürü Hans'ın yanına, patronun yanına girmiş, demiş ki:

“—Ben o söylediğim seyahate çıkıyorum, Allah'a ısmarladık!..”

“—Pekiyi, güle güle... Muhammed'e benden selâm söyle!..” demiş.

Hans, Alman... Bizim kardeşimiz Mekke'ye, Medine'ye gidecek. Mekke'de haccını yapacak, Medine-i Münevvere'de de Peygamber SAS Efendimiz'i ziyaret edecek.

“Muhammed'e selâm söyle!” deyince afallamış.

Tabii haccı yapmış. Medine-i Münevvere'ye geldiği zaman, Efendimiz'in türbe-i saadeti ni ziyaret ederken, hatırına gelmiş patronu ve selâmı... Gözü kapalı, Peygamber Efendimiz'in türbesinin parmaklıkları karşısında hürmetkâr bir şekilde dururken, içinden demiş ki:

“—Yâ Rasûlallah! Ben Almanya'dan gelirken müdürüm Hans sana selâm söyledi. Gayrimüslimdir ama, selâm bir emanettir, bu emaneti tebliğ etmem lâzım diye düşünüyorum. Bilmiyorum hata mı ediyorum, edebe aykırı mı, doğru mu, yanlış mı?.. Yâ Rasûlallah, Hans'ın sana selâmı var!” demiş.

Tabii ziyaretini tamamlıyor, sonra Türkiye'ye geliyor. Ve Türkiye'ye geldiği zaman, daha Almanya'ya gitmeden, — memleketine uğrayacak, akrabasını görecek, ondan sonra Alman-

ya'ya gidecek – Almanya'dan bir telefon geliyor, “Hans müslüman oldu!” diyorlar.

Tabii bu beni çok duygulandırdı, onu da duygulandırmış. Anlatırken o da duygulu olarak anlatmıştı. Ben düşünüyorum, Hans niçin o anda müslüman oldu?.. Kendi kendime şöyle karar veriyorum ki: Peygamber Efendimiz'e salât ü selâm gönderdiği için, Peygamber Efendimiz de manevî bakımdan onun selâmını aldığından, “Sana da selâm olsun” diye Hans'a selâm edildiğinden Peygamber Efendimiz tarafından, o da selâmete eriyor, İslâm'a giriyor; böylece ebedî saadetin yolu kendisine açılmış oluyor.

O bakımdan sevgili dinleyiciler, cuma günü hakkında söylenecek o kadar güzel müjdelere, o kadar güzel sözler var ki, ama hepsini birden söylemek de mümkün değil.

Kısaca, cuma günü bir bayram gündür. Kadın dinleyicilerim, erkek dinleyicilerim, hepsi cuma gününün önemini hiç unutmasınlar! Cuma gününün feyzinden, bereketinden istifade etsinler!

Cuma gününün gündüzünü ve gecesini, yâni perşembe akşamından cuma gününe kadarki geceyi güzel geçirmeye dikkat etsinler! Kur'an-ı Kerim okusunlar, zikirle, salât ü selâmla meşgul olsunlar! Geçmişlerinin ruhlarına Yâsin'ler okusunlar, Fâtîha'lar göndersinler!..

Erkekler mutlaka en güzel şekilde hazırlanarak, müslümanların çok önemli bir ibadeti olan cuma namazına mutlaka gitsinler. Hatta erken gitsinler büyük sevap kazanmak için ve pür dikkat, bütün konsantrasyonlarıyla hatibin sözleri-

ni iyice dinlesinler ve onlardan istifade etsinler. Tabii, cuma namazı bittikten sonra da yeryüzüne dağılıp, yine Allah'ı düşünerek, Allah'ı zikrederek hayırlı faaliyetlerine devam edebilirler.

Değerli Ak-Radyo dinleyicilerim!

Bu cuma gününüzün sizler için hayırlı ve feyizli olmasını dilerim... Nice böyle mübarek günlerle, mânevî bayramlara mutlu ve bahtiyar olarak, sevdiğiniz kimselerle, sıhhat ve afiyet ile ulaşmanızı dilerim...

Allah'ın mü'min kullarına, sevgili kullarına, iyi ve sâlih kullarına bahşettiği, vaad ettiği nimetlere, ikramlara, sevaplara hepinizin nâil olmasını dilerim... Dünya ve ahiretiniz ma'mur olsun... Allah-u Teâlâ Hazretleri sizleri iki cihanda aziz ve bahtiyar eylesin, sevgili dinleyenlerim!

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llah!..

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

12. 11. 1993 - İstanbul

[Bütün CUMA SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
Kürsü